



Unia Europejska
Polityka regionalna

info regio

pl

panorama

| Nr 15 | grudzień 2004 |



Fundusz Solidarności

i zapobieganie klęskom

Spis treści

Fundusz Solidarności i zapobieganie klęskom

Solidarna Unia

3

Powołując do życia Fundusz Solidarności w związku z tragicznymi w skutkach powodziąmi, które dotknęły Europę latem 2002 r., Unia Europejska chciała wyposażyć się w instrument, dzięki któremu mogłaby okazać solidarność finansową z państwami członkowskimi oraz państwami kandydującymi, ofiarami nadzwyczajnych katastrof naturalnych.



Fundusz Solidarności w Saksonii (Niemcy) – szybka i odpowiednia reakcja na sierpniowe powodzie w 2002 r.

10

Szybkie opanowanie sytuacji w Saksonii, regionie, który został poważnie dotknięty przez powodzie w sierpniu 2002 r., szczególnie dobrze ilustruje cel Funduszu Solidarności Unii Europejskiej: umożliwienie odbudowy infrastruktury technicznych i społecznych w jak najkrótszym czasie po katastrofie.



Świadczenia dobrych praktyk: Republika Czeska

12

FSUE w akcji: Malta, Francja, Austria, Hiszpania

13

Świadczenia dobrych praktyk: Portugalia

14

Świadczenia dobrych praktyk: Francja – Na pomoc Gard

15

Departament Gard, dwukrotnie nawiedzony przez potężne powodzie, skorzystał z Funduszu Solidarności Unii Europejskiej w celu likwidacji doznanych szkód, odbudowy infrastruktury i usług sanitarnych, placówek socjalno-wychowawczych, ale także by lepiej chronić region i skuteczniej zapobiegać klęskom. W sumie przeprowadzono 115 operacji, które musiały być prawdziwym wyczynem pod względem zarządzania, by udało się dotrzymać wyznaczonych krótkich terminów. Wizyta u pionierów FSUE.



Świadczenia dobrych praktyk: Włochy

18

Zapobieganie klęskom – priorytet Funduszy Strukturalnych na lata 2007-2013

19

Globalne i zintegrowane podejście do klęsk żywiołowych na szczeblu unijnym stało się konieczne.



INTERREG w akcji: Holandia, rejon Atlantyku, Morze Północne, obszar alpejski

21

Zdjęcia (strony): CEDRE (1, 21), projektodawcy (3, 4, 17), Préfecture de Provence-Alpes-Côte d'Azur (6, 13), European Space Agency (5), Istituto Nazionale di Fisica Nucleare (7), AEIDL (7, 16), Ministerstvo financí (7, 12) Dipartimento della protezione civile (8, 18), Sächsische Staatskanzlei (10), Malta's Planning & Priorities Co-ordination Division (13), Österreichisches Bundesministerium für Inneres (13), Parque Nacional marítimo-terrestre de las islas atlánticas de Galicia (13), Câmara Municipal de Monchique (14), Institution Maintenenon (15), Rijkswaterstaat-Directie Oost Nederland (19), Bulgarian Ministry of Energy and Energy Resources (20), IRMA (21), Interreg IIIB North Sea Programme Secretariat (21), Università degli Studi di Trieste (21).

Okladka: Likwidacja skutków katastrofy ekologicznej po zatonięciu tankowca Prestige

Wydawca: Thierry Daman, KE, DG ds. Polityki Regionalnej

Czasopismo to jest drukowane w języku angielskim i francuskim na papierze utylizowanym.

Dossier tematyczne jest dostępne w 19 oficjalnych językach Unii Europejskiej na stronie internetowej http://europa.eu.int/comm/regional_policy/index_pl.htm

Teksty niniejszej publikacji nie stanowią zobowiązań prawnych.

Solidarna Unia

Johannes Wachter¹



Łańcuch solidarności podczas powodzi w Niemczech w 2002 roku

Powołując do życia Fundusz Solidarności w związku z tragicznymi w skutkach powodzią, które dotknęły Europę latem 2002 r., Unia Europejska chciała wyposażyć się w instrument, dzięki któremu mogłaby okazać solidarność finansową z państwami członkowskimi oraz państwami kandydującymi, ofiarami nadzwyczajnych katastrof naturalnych.

Latem 2002 r. Europę Środkową nawiedziły powodzie na niespotykaną nigdy wcześniej skalę, które dotknęły socjoekonomiczną infrastrukturę całych regionów i zniszczyły ich kulturowe i naturalne dziedzictwo. Bezpośrednie straty w Austrii, Republice Czeskiej i Niemczech oraz kilka tygodni później w południowej Francji oszacowano w sumie na ponad 15 miliardów euro.

18 sierpnia 2002 r. podczas „szczytu powodzi”, na którym spotkali się szefowie państw dotkniętych klęską, duńska prezydencja Rady oraz Komisja wyraziły wspólne przekonanie, iż w obliczu katastrofy nie można zostawić tych państw bez po-

mocy: konieczne było solidarne działanie Unii Europejskiej. W ciągu następnych dwóch tygodni Komisja zaproponowała w opublikowanym komunikacie utworzenie nowego, specjalnego instrumentu w celu stawienia czoła poważnym klęskom poprzez szybkie uruchomienie środków finansowych². Pomocą objęte miały być zarówno państwa członkowskie, jak i kraje negocjujące swoje przystąpienie do Unii.

Parlament Europejski i państwa członkowskie jednomyślnie poparły ten pomysł oraz wyraziły wspólną wolę szybkiego uruchomienia tego instrumentu, by mógł być dostępny przed końcem 2002 r.

Rozporządzenie Rady ustanawiające FSUE

W rekordowym czasie, mniej niż trzy tygodnie po opublikowaniu komunikatu, Komisja przedstawiła propozycję utworzenia „Funduszu Solidarności Unii Europejskiej”³ (FSUE).

Rada UE natychmiast rozparzyła tę propozycję, która wyrażała z jednej strony wolę przyjęcia i szybkiego wdrożenia

(¹) Główny administrator, Komisja Europejska, DG ds. Polityki Regionalnej. Niniejszy artykuł bazuje na raporcie Komisji „Fundusz Solidarności Unii Europejskiej – Raport roczny 2002-2003 i bilans doświadczeń zdobytych podczas jednego roku stosowania nowego instrumentu”, COM/2004/0397 końcowy, przyjęty 26 maja 2004 r.

(²) Komunikat Komisji dla Parlamentu Europejskiego i Rady „Reakcja Wspólnoty na powodzie w Austrii, Niemczech i w kilku krajach kandydujących – Inicjatywa solidarna”, COM/2002/0481 końcowy.

(³) Propozycja rozporządzenia Rady ustanawiającego Fundusz Solidarności Unii Europejskiej, COM (2002) 514 końcowy, 18 września 2002 r.



Niemcy, lato 2002: kiedy Elba występuje z brzegów...

nowego instrumentu, ale z drugiej, ponieważ z założenia ma on być wykorzystywany tylko w ostateczności, również chęć stworzenia gwarancji zapobiegającym jego nadużyciu. W konsekwencji propozycja Komisji została w niektórych punktach znacznie zastrzeżona.

11 listopada 2002 r. Rada przyjęła nowe rozporządzenie⁴. Oto jego główne założenia:

- > Fundusz Solidarności Unii Europejskiej jest uruchamiany głównie w przypadku poważnych klęsk żywiołowych i dotyczy państw członkowskich oraz krajów negocjujących swoje przystąpienie do Unii. Początkowa propozycja Komisji obejmowała katastrofy technologiczne i ekologiczne, ale w trosce o niewchodzenie w konflikt z zasadą „zanieczyszczający płaci” i by strona odpowiedzialna nie została zwolniona z odpowiedzialności prawnej za wyrządzone szkody, zakres działania funduszu został ograniczony.
- > Za poważną klęskę uważa się taką, która powoduje straty ocenione na ponad 3 miliardy euro (według cen z 2002 r.) lub na ponad 0,6% dochodu narodowego brutto (DNB) poszkodowanego kraju (Komisja proponowała na początku, by próg ten wynosił 1 miliard lub 0,5% PKB). To podwójne kryterium pozwala wziąć pod uwagę relatywne zasoby oraz sytuację gospodarczą danego kraju (patrz tabela aktualnych progów uruchamiania środków w wartości całkowitej w poszczególnych krajach). Trzeba również zaznaczyć, że

Komisja bierze pod uwagę jedynie straty bezpośrednie. Szkody pośrednie wynikające z utraty dochodów i produkcji, w przypadku których nie istnieją ogólnie akceptowane metody porównywalnej ewaluacji, nie są brane pod uwagę.

- > W wyjątkowych przypadkach istnieje możliwość uruchomienia funduszu w razie katastrof nieosiągających wymaganego progu wartości szkód:
 1. Gdy poważna katastrofa, która nawiedziła jakiś kraj, dotyka również państwo ościennie (niezależnie od wielkości szkód powstałych w tym ostatnim).
 2. Jeśli zaliczają się one do nadzwyczajnych katastrof regionalnych podlegających szczególnie surowym kryteriom (patrz poniżej). Prawodawca chce jednak wyraźnie, by stanowiły one wyjątek, i prosi, by Komisja analizowała takie wnioski „z jak największą surowością”. Dodatkowym zabezpieczeniem jest ograniczenie kwoty przeznaczonej na te subwencje do wysokości 75 milionów euro rocznie.
- > Aby wniosek mógł być rozpatrzony, musi go zgłosić rząd zainteresowanego kraju (a nie władze regionalne czy lokalne) i Komisja musi go otrzymać w terminie do 10 tygodni, licząc od daty powstania pierwszych szkód.
- > Pomoc funduszu jest ograniczona do wydatków publicznych i może być wykorzystana jedynie do sfinansowania następujących działań nadzwyczajnych:

⁽⁴⁾ Rozporządzenie Rady (WE) nr 2012/2002, Dz.U. L 311 z dnia 11 listopada 2002 r.

- a) przywrócenie do stanu używalności infrastruktury (energetycznych, wodociągowych, transportu itd., ale również zdrowia i szkolnictwa);
 - b) zapewnienie tymczasowego zakwaterowania i finansowanie służb ratowniczych;
 - c) zapewnienie infrastruktury prewencyjnych i ochrona dziedzictwa kulturowego;
 - d) oczyszczenie obszarów dotkniętych katastrofą włącznie ze strefami naturalnymi.
- > Wyłączone są szkody podlegające ubezpieczeniu lub które mogły być ubezpieczone oraz działania czysto prewencyjne. Termin „niepodlegający ubezpieczeniu” został wprowadzony do rozporządzenia przede wszystkim po to, by nie deprecjonować zasady „zanieczyszczający płaci” oraz obowiązku podjęcia odpowiednich środków ostrożności. W związku z tym szkody prywatne, w tym wyrządzone przedsiębiorstwom, nie są brane pod uwagę. Dobra publiczne, których większość państw zazwyczaj nie ubezpiecza, pozostają jednak objęte pomocą w wyżej wymienionych granicach.
- > FSUE ma również być jak najmniej biurokratyczny. W związku z tym, i w przeciwieństwie do Funduszy Strukturalnych, nie przewidziano żadnego planowania, współfinansowania ani szczegółowych mechanizmów nadzoru lub raportowania. Wdrożenie pomocy, w tym selekcja projektów, jest w całości pozostawione państwu korzystającemu z pomocy funduszu. Komisja postanowiła jednak odwiedzać dotknięte klęską tereny, by beneficjenci mieli możliwość zwrócenia się o poradę w razie takiej potrzeby, ale również by Komisja mogła upewnić się, czy system wdrażania pomocy

jest właściwy i czy dokonane postępy rokują wykorzystanie całości dotacji w ciągu wyznaczonego roku.

- > Komisja i państwo korzystające z pomocy zawierają umowę wykonawczą, która określa minimalne wymogi dotyczące podziału obowiązków, kontroli finansowej itd. oraz definiuje typy przewidzianych działań kwalifikowanych. Po podpisaniu umowy Komisja przekazuje całą kwotę dotacji i beneficjent ma rok, by ją wykorzystać. Ten roczny okres nie może być przedłużony.
- > Sześć miesięcy po zrealizowaniu umowy państwo korzystające z pomocy przedstawia Komisji raport końcowy dokumentujący poprawne wykorzystanie dotacji. Kwoty niewykorzystane lub źle przeznaczone są zwracane. Następnie Komisja zamyka dossier.

Progi poważnych katastrof w poszczególnych krajach w 2004 r.

Kraj	Próg (miliony euro)	Kraj	Próg (miliony euro)
Belgia	1 596,775	Wielka Brytania	3 066,255
Dania	1 083,705	Bułgaria	99,563
Niemcy	3 066,255	Cypr	63,803
Grecja	849,027	Republika Czeska	424,259
Hiszpania	3 066,255	Estonia	38,082
Francja	3 066,255	Węgry	373,017
Irlandia	634,065	Litwa	87,039
Włochy	3 066,255	Łotwa	55,426
Luksemburg	116,321	Malta	25,119
Niderlandy	2 658,006	Polska	1 212,140
Austria	1 273,720	Rumunia	289,248
Portugalia	757,625	Słowenia	132,975
Finlandia	837,714	Słowacja	152,626
Szwecja	1 518,971		

Progi obowiązujące w 2004 r. odpowiadają 0,6% DNB (dane z 2002 r.) przy maksymalnej kwocie 3 miliarda według cen z 2002 r., czyli 3,066255 miliarda euro.

Finansowanie solidarności

Określenie odpowiedniego sposobu finansowania stało się ważnym problemem wraz z utworzeniem Funduszu Solidarności. Ze względu na to, że budżet unijny, w ramach perspektyw finansowych na lata 2000-2006, nie pozwala na niezawodne udostępnienie odpowiednich środków, postanowiono uruchomić FSUE poza normalnym budżetem oraz wyposażyć go w dodatkowe, świeże środki. Pod względem procedury budżetowej takie posunięcie było możliwe jedynie poprzez utworzenie nowego „instrumentu elastyczności” oraz rewizję umowy międzyinstytucjonalnej dotyczącej dyscypliny budżetowej, zawartej pomiędzy Radą, Parlamentem i Komisją. Na tej podstawie fundusz może przyznać dotację do wysokości 1 miliarda euro rocznie. Jednak będzie uruchamiana tylko kwota uznana za konieczną w danym przypadku, natomiast środków niewykorzystanych nie można przenieść na następny rok.



Zdjęcie satelitarne pożarów w Portugalii i w Hiszpanii w 2003 roku

To oznacza, że Komisja nie może sama decydować o uruchomieniu FSUE. Po dogłębnej analizie wniosku może jedynie zaproponować uruchomienie środków, w wyniku czego konieczne jest przeprowadzenie całej procedury, by przyjąć poprawkę budżetu uwzględniającą kwotę uznaną za konieczną. Dopiero po otrzymaniu zielonego światła od Rady i Parlamentu Komisja może przyznać dotację.

Procedura ta, która może wydawać się skomplikowana i pochłaniać dużo czasu, posiada jednak taki atut, iż całkowicie angażuje Parlament i Radę w każdą sytuację, w której pojawia się potrzeba wykazania się europejską solidarnością.

Wysokość pomocy

Rozporządzenie Rady nie zawiera konkretnych zasad dotyczących sposobu określania wysokości udzielanej pomocy. Przedstawia jednak pewną ilość wskazówek, w szczególności konieczność sprawiedliwego traktowania wszystkich wniosków. Poza tym, w trosce o przestrzeganie zasad przejrzystości, solidarności i subsydiarności, Komisja przyjęła dwuetapowy system progresywny: pierwsza transza pomocy (2,5%) w przypadku szkód mniejszych od progu poważnej klęski, do której dochodzi druga, większa transza (6%) dla tej części szkód, która przekracza określony próg. Taka sama metoda jest stosowana w przypadku nadzwyczajnych katastrof regionalnych, gdzie szkody nie osiągnęły tego progu i pomoc przyznawana w tym wypadku wynosi 2,5% całkowitych strat bezpośrednich.

Metoda ta pozwala na przyznanie kilku dotacji rocznie w przypadku katastrof o różnym zasięgu, nawiedzających państwa znajdujące się w niejednakowej sytuacji gospodarczej.

Wysokość pomocy jest również bardziej znacząca w przypadku dużych katastrof niż małych i zmienia się w zależno-



Francja: usuwanie skutków powodzi Rodanu w grudniu 2003 roku

ści od możliwości radzenia sobie danego państwa w zaistniałej sytuacji przy wykorzystaniu własnych środków.

Wdrażanie rozporządzenia

Do września 2004 r. Komisja otrzymała dość zaskakującą ilość aż 17 wniosków dotyczących uruchomienia Funduszu Solidarności (patrz tabela).

Jedynie pięć wniosków zaklasyfikowano do kategorii „poważnych klęsk” (wartość szkód przewyższająca obowiązujące progi): powódzie w Austrii, Niemczech i Republice Czeskiej w 2002 r., pożary lasów w Portugalii oraz burze i powódzie na Malcie w 2003 r. Wniosek związany z zimowymi zaburzeniami pogody, które dotknęły Grecję, nie został uznany za speł-

Wnioski o uruchomienie FSUE (listopad 2002 – wrzesień 2004)

	Kraj	Rodzaj katastrofy	Zakres katastrofy	Przyznana pomoc (miliony euro)
2002	Austria	Powódzie	poważna	134
	Republika Czeska	Powódzie	poważna	129
	Francja	Powódzie (Gard)	regionalna	21
	Niemcy	Powódzie	poważna	444
2003	Hiszpania	Wyciek ropy na morzu (Prestige)	regionalna	8,626
	Włochy	Trzęsienie ziemi (Molise/Pulia)	regionalna	30,826
	Włochy	Erupcja wulkanu (Etna)	regionalna	16,798
	Włochy	Powódzie (północne Włochy)		odrzucony
	Grecja	Zimowe zaburzenia pogody		odrzucony
	Portugalia	Pożary lasów	poważna	48,539
	Francja	Pożary lasów (południe Francji)		odrzucony
	Hiszpania	Pożary lasów (granica z Portugalią)	państwo ościennie	1,331
	Malta	Powódzie	poważna	0,961
	Włochy	Powódzie (Friuli – Wenecja Julijska)		odrzucony
2004	Francja	Powódzie	regionalna	19,625
	Hiszpania	Powódzie (Malaga)		odrzucony
	Hiszpania	Pożary lasów		rozpatrywany
Suma przyznanej pomocy				854,706

niający to kryterium. Wniosek dotyczący pożarów lasów, które miały miejsce w 2003 r. w Hiszpanii, został przyjęty na podstawie kryterium „państwa ościennego”, natomiast dzieśięć pozostałych wniosków, czyli większość przypadków, mieściło się w kategorii „katastrof regionalnych”. Tylko jedna katastrofa, zatonięcie tankowca *Prestige*, została spowodowana innymi przyczynami niż naturalne.



Włochy: Erupcja wulkanu Etna jesienią 2002 roku

Analiza wniosków wykazała, że konieczna jest interpretacja kilku podstawowych zapisów rozporządzenia, by można było je zastosować w praktyce. W raporcie opublikowanym w 2004 r.⁵ Komisja zwraca uwagę na różne napotkane problemy i opisuje metodę opracowaną w celu zapewnienia sprawiedliwego i spójnego traktowania wniosków.

Większość trudności odnosi się do wniosków o pilne uruchomienie funduszu powołujących się na kryterium nadzwyczajnej katastrofy regionalnej. Uruchomienie to podlega trzem warunkom: (1) katastrofa musi być głównie klęską żywiołową, (2) musi ona dotyczyć większość mieszkańców regionu, (3) trzeba udowodnić, że będzie miała poważny i trwały wpływ na warunki życia i stabilizację gospodarczą w regionie.

Poza tym rozporządzenie podkreśla konieczność poświęcenia szczególnej uwagi regionom peryferyjnym lub odizolowanym.

Kryteria te rodzą specyficzne problemy. Państwo składające wniosek musi przede wszystkim dostarczyć dokładnych danych dotyczących regionu dotkniętego katastrofą oraz jego mieszkańców. Musi wykazać, że w wyniku katastrofy co najmniej 50% mieszkańców tego regionu doznało osobistej krzywdy lub poważnej szkody. Choć przestrzeganie granic administracyjnych nie jest konieczne (skoro katastrofy tego nie robią), dotknięty klęską region musi tworzyć całość. Kumulowanie wydarzeń geograficznie rozproszonych nie jest akceptowane. Podobnie, biorąc pod uwagę cel utworzenia FSUE, dotknięty obszar lub populacja muszą być znaczące w kontekście całego kraju, co wyklucza wydarzenia czysto lokalne, wobec których kryterium stabilizacji gospodarczej nie jest istotne. Negatywny wpływ na warunki życia, na przykład przedłużające się tymczasowe zamieszkanie, przedłużający się brak dostępu do normalnych infrastruktur (wodociągów, energii, głównych infrastruktur transportowych, telekomuni-

kacyjnych itd.) oraz trwałe ryzyko uszczerbku na zdrowiu muszą zostać wykazane i muszą według prognoz trwać nie krócej niż rok. Jeśli oddalenie lub peryferyjne położenie regionu nie jest kryterium samym w sobie, wnioski dotyczące regionów położonych bardziej centralnie muszą być uwiarygodnione szczególnie poważnymi czynnikami.

Wszystkie te warunki muszą być spełnione, by katastrofę można było zakwalifikować jako nadzwyczajną. Ma ona przez swój charakter, przez wielkość wyrządzonych szkód lub przez wpływ na dotknięty region przekraczać rozmiary, jakich można byłoby się spodziewać. Pomiędzy grudniem 2002 r. i wrześniem 2004 r. Komisja uznała, że jedy-



Odbudowa mostu w regionie Pilzna (Republika Czeska)



Most Gard (Francja): na pierwszym planie mur ochronny budowany dzięki pomocy z Funduszu Solidarności Unii Europejskiej

⁽⁵⁾ Patrz przypis 1.

nie sześć wniosków spełniało te kryteria i tylko w tych przypadkach zdecydowała o uruchomieniu funduszu. Cztery inne wnioski zostały odrzucone.

Pierwsze lekcje

Powód, który legł u podstaw utworzenia Funduszu Solidarności oraz koncepcja, która stanowi jego bazę, są wyrazem woli wyposażenia Unii w instrument pozwalający na okazanie solidarności finansowej z państwami członkowskimi oraz państwami kandydującymi, które stały się ofiarami katastrof o tak nadzwyczajnych rozmiarach, że ich możliwości poradzenia sobie z nimi okazały się niewystarczające. W tych właśnie okolicznościach – w duchu zasady subsydiarności – państwa członkowskie zgodziły się na uruchomienie środków finansowych poza normalnym budżetem unijnym.

Pięć poważnych katastrof, jakie wydarzyły się od 2002 r., w przypadku których uruchomiono Fundusz Solidarności, wykazało jego skuteczność i udowodniło, że spełnia on swoją funkcję. Faktem jest, iż pewne usprawnienia administracyjne oraz racjonalizacja procedury budżetowej umożliwiłyby jeszcze szybsze przekazywanie dotacji.

Konkluzje dotyczące przypadków, które nie mieszczą się w ramach głównego pola działania funduszu, muszą być bardziej zróżnicowane.

Wnioski o uruchomienie funduszu, gdy wartość strat spowodowanych katastrofą plasuje się poniżej progu poważnych klęsk, stanowią większość, a nie wyjątki; ocena specyficznych kryteriów okazywała się czasami trudna i bywała źródłem opóźnień. Pomimo tych wad i pewnych krytycznych uwag ze strony Rady dotyczących nieścisłości w stosowaniu kryteriów, można uznać, że również w przypadku nadzwyczajnych zdarzeń fundusz zazwyczaj funkcjonował w sposób

zadowalający. Jednak bieżące wnioski wykazują tendencję do ubiegania się o pomoc w przypadku małych katastrof, pomimo wyraźnego określenia zakresu działania funduszu. Przekonamy się, czy będzie to miało konsekwencje legislacyjne.

A jutro?

W raporcie z 26 maja 2004 r. Komisja stwierdza, że po niecałych dwóch latach działania jest jeszcze zbyt wcześnie, by wyrażać ostateczną opinię na temat funkcjonowania funduszu i proponować zasadnicze zmiany w rozporządzeniu, mimo problemów, które już zostały stwierdzone.

Poza tym coraz wyraźniej widać, że Fundusz Solidarności oraz różne dostępne obecnie unijne instrumenty nie są z pewnością wystarczające, by w sposób dostateczny Unia mogła reagować w wypadku wszelkich poważnych kryzysów, w których wskazane byłoby działanie na szczeblu europejskim. Do takich sytuacji można by na przykład zaliczyć zamachy terrorystyczne, poważne katastrofy technologiczne lub zagrożenie zdrowia publicznego.

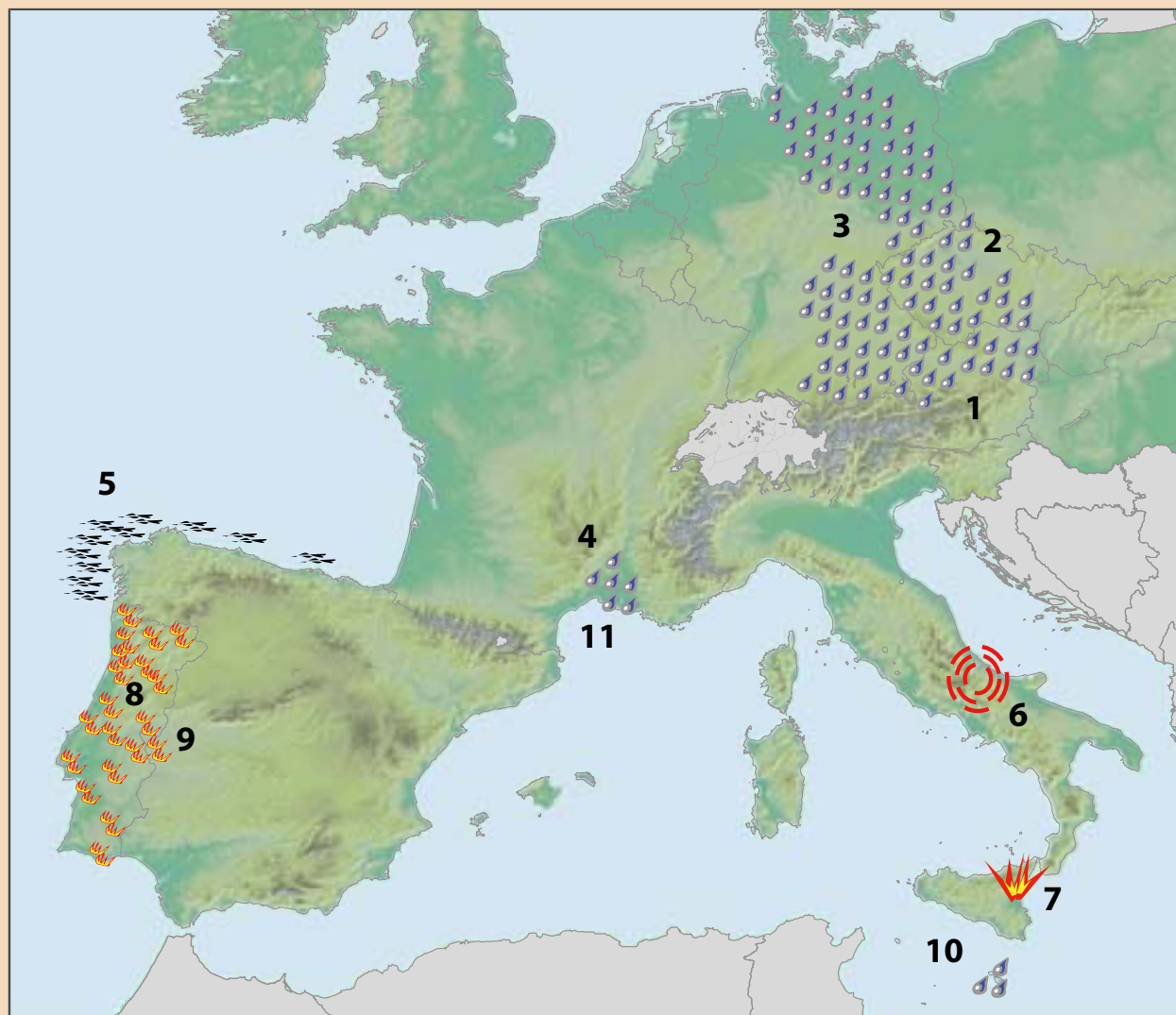
Wnioski te skłoniły Komisję do zawarcia w komunikacie dotyczącym perspektyw finansowych na lata 2007-2013⁶ propozycji, której celem jest połączenie działań i instrumentów dostępnych na szczeblu europejskim, jak również pewnej liczby nowych lub uzupełniających inicjatyw i wyrażenie ich w ramach jednej dyspozycji prawnej solidarności i szybkiego reagowania, która umożliwiłaby wspólne działanie w nagłych wypadkach oraz zapewniłaby wszystkim obywatelom europejską reakcję w razie poważnych katastrof. Mogłaby ona również przewidzieć fundusze w celu zapewnienia pomocy ofiarom terroryzmu, sprostania potrzebom obrony cywilnej oraz reagowania w razie epidemii zagrażających zdrowiu publicznemu, jak również likwidacji skutków innych katastrof naturalnych. Sprawa dopiero zaczyna się rozwijać...



Tymczasowa Grupa Szkolna sfinansowana z Funduszu Solidarności Unii Europejskiej na rzecz poszkodowanych z San Giuliano di Puglia (Włochy)

⁽⁶⁾ Komunikat Komisji dla Rady i Parlamentu Europejskiego: Plany finansowe na lata 2007-2013, COM(2004) 487 końcowy z dnia 14 lipca 2004 r.

Fundusz Solidarności Unii Europejskiej (FSUE)



Uruchomienie FSUE w okresie pomiędzy listopadem 2002 r. a wrześniem 2004 r.

2002			2003			2004					
		Miliony euro			Miliony euro			Miliony euro			
1	Austria	Powodzie	134,000	5	Hiszpania	Wyciek ropy na morzu	8,626	11	Francja (Rodan)	Powodzie	19,625
2	Republika Czeska	Powodzie	129,000	6	Włochy	Trzęsienie ziemi	30,826				
3	Niemcy	Powodzie	444,000	7	Włochy (Etna)	Erupcja wulkanu	16,798				
4	Francja (Gard)	Powodzie	21,000	8	Portugalia	Pożary	48,539				
				9	Hiszpania	Pożary	1,331				
				10	Malta	Powodzie	0,961				

Fundusz Solidarności w Saksonii (Niemcy)

Szybka i odpowiednia reakcja na sierpniowe powodzie w 2002 r.

Ulrich Kraus¹

Szybkie opanowanie sytuacji w Saksonii, regionie, który został poważnie dotknięty przez powodzie w sierpniu 2002 r., szczególnie dobrze ilustruje cel Funduszu Solidarności Unii Europejskiej: umożliwienie odbudowy infrastruktury technicznych i społecznych w jak najkrótszym czasie po katastrofie.



Wiszący most w Grimma przed i po działaniach interwencyjnych z Funduszu Solidarności Unii Europejskiej

Pomiędzy 10 a 19 sierpnia 2002 r. bardzo silne opady, szczególnie w górnym biegu rzeki Łaby i jej dopływów, spowodowały ogromne wylewy wód, których niszczące skutki osiągnęły nigdy dotąd niespotykany w Niemczech, a zwłaszcza w Saksonii, rozmiar. 12 sierpnia silne opady, w niektórych miejscach w ciągu 24 godzin dochodzące nawet do 400 ml na m², doprowadziły do podniesienia się poziomu wód w dopływach Łaby przepływających przez wzgórza Rudawy. Powstały potężne potoki, które utorowały sobie drogę przez wąskie doliny masywu, porywając wszystko na swojej drodze. Po tych pierwszych powodziach, około pięciu dni później, nastąpił drugi wylew Łaby, która, po zebraniu ogromnych ilości wody ze swoich licznych czeskich i niemieckich dopływów, 17 sierpnia w Dreźnie osiągnęła rekordowy poziom 9,40 m, przekraczając o 70 cm najwyższy poziom wód kiedykolwiek zarejestrowany w stolicy Saksonii, mieście najbardziej dotkniętym tą falą powodzi.

Najbardziej tragicznym skutkiem tej katastrofy jest śmierć dwudziestu osób, które w Saksonii zostały porwane przez wezbrane wody. Około dwóch trzecich landu zostało zalanych. Ucierpiało prawie 25 tysięcy domostw, z czego 400 zostało całkowicie zniszczonych. 740 km dróg, 466 mostów i 20% saksońskiej sieci kolejowej zostało uszkodzonych lub zniszczonych. Z powodu powodzi musiano ewakuować mniej więcej 10% szpitali działających na terenie landu. Z tego samego powodu ucierpiało 280 ośrodków opieki społecznej: domy spokojnej starości, ośrodki dla osób nie-



pełnosprawnych itd. Wiele zabytków i ośrodków kultury, takich jak słynna Opera Sempera lub drezdeński Zwinger, zostało w czasie powodzi uszkodzonych. Blisko 12 tysięcy przedsiębiorstw zatrudniających około 100 tysięcy osób poniosło wówczas szkody, co w niektórych przypadkach na trwałe poważnie zaburzyło ich działalność.

W sumie w Saksonii zanotowano ponad 100 tysięcy szkód. Wartość zgłoszonych strat wynosi około 8,7 miliarda euro, z czego, według kryteriów wdrożonych programów pomocowych, blisko 6,7 miliarda to szkody podlegające odszkodowaniu. Miliard euro uzyskano dzięki świadczeniom prywatnym, takim jak odszkodowania od towarzystw ubezpieczeniowych, zbiórki darów lub środki własne osób poszkodowanych. Pozostałe 5,75 miliarda pokryto z funduszy publicznych: kwotę około 4,8 miliarda euro wyasygnował Fundusz Solidarności Unii Europejskiej (FSUE) oraz Fundusz Pomocy dla Odbudowy Republiki Federalnej Niemiec. Saksonia oraz dotknięte katastrofą gminy będą musiały zatem same wyłożyć w ciągu najbliższych kilku lat około 950 milionów euro – wyłącznie na odbudowę uszkodzonych infrastruktury – by usunąć wszelkie ślady po katastrofie.

(¹) Biuro Kanclerza Saksonii, dyrektor Komórki ds. Odbudowy.

Jeszcze w czasie trwania katastrofy w celu koordynowania programów pomocowych utworzono Komórkę ds. Odbudowy. Chodziło przede wszystkim o zajęcie się mieszkańcami najbardziej zniszczonych obszarów oraz o zapewnienie dojazdu do nich. W tym celu trzeba było w pierwszym etapie tymczasowo uruchomić wiele dróg, dosłownie zniszczonych przez wezbrane wody, wiele mostów, wodociągów i gazociągów.

Ważne było również poprawne określenie wielkości szkód. Trzeba było zatem ustalić wspólne kryteria, które mogłyby posłużyć za podstawę obliczenia poniesionych strat oraz wycenę kosztów trwałej odbudowy. Podczas sporządzania bilansu klęski brane były pod uwagę jedynie szkody bezpośrednio spowodowane powodzią, takie jak zniszczenie domostw, przedsiębiorstw lub infrastruktury. Nie rozpatrywano żadnych szkód pośrednich, takich jak na przykład utrata wykazanych przez przedsiębiorstwo dochodów, ponieważ są one niezwykle trudne do wyliczenia. Obliczenie wartości szkód bezpośrednich powierzono dużej grupie ekspertów pochodzących z całego obszaru Niemiec oraz z zagranicy.

11 grudnia 2002 r. Komisja Europejska postanowiła przyznać Niemcom w ramach FSUE pomoc w wysokości 444 milionów euro w celu współfinansowania działań pierwszej pomocy podjętych w czasie powodzi w sierpniu 2002 r. Już następnego dnia Komisja Europejska i państwa członkowskie podpisały umowę o wprowadzeniu tej decyzji w życie.

Biorąc pod uwagę federalną strukturę Niemiec, wykorzystanie pomocy finansowej z FSUE podlega kompetencjom zarówno władz federalnych, jak i władz danego landu. W Saksonii we wdrażaniu pomocy z Funduszu Solidarności wzięły udział trzy różne szczeble władz administracyjnych pod patronatem Komórki ds. Odbudowy działającej w obrębie biura Kanclerza Saksonii. Zadaniem tej komórki, która kierowała organizacją i koordynacją pomocy finansowej pomiędzy różnymi szczeblami kompetencji, było przede wszystkim:

- > ustalenie praktycznych szczegółów z władzami federalnymi i Komisją Europejską;
- > określenie warunków proceduralnych;
- > rozwiązywanie z właściwymi departamentami oraz z władzami odpowiedzialnymi za przydział środków problemów związanych z wdrażaniem pomocy.

Wykonanie planu działań interwencyjnych pozostało w gestii właściwych ministerstw. Ich zadanie polegało głównie na zapewnieniu technicznego rozwiązania finansowanych przedsięwzięć oraz na uregulowaniu administracyjnych procedur wdrażania pomocy FSUE oraz na zapewnieniu odpowiedniej kontroli.

Niezależny organ podległy Ministerstwu Finansów Saksonii zaświadczył o dobrej woli wykorzystania dotacji po uprzednim sprawdzeniu, czy beneficjenci oraz instytucje odpowiedzialne za ich przydział wykorzystali pomoc zgodnie z wyznaczonymi celami. Duże doświadczenie zdobyte podczas zarządzania funduszami strukturalnymi pozwoliło zaangażowanym instytucjom przeprowadzić tę kontrolę bardzo sprawnie.

Na 265 milionów euro przyznanych Saksonii z tytułu pomocy FSUE około 60% zostało przeznaczonych na sfinan-

sowanie działań służących ograniczaniu skutków lub przeciwpowodziowych w czasie trwania katastrofy. Szczególnie chodziło o sfinansowanie akcji ratunkowych. FSUE pozwolił również na pokrycie kosztów związanych z ewakuacją i zapewnieniem prowizorycznego schronienia dla poszkodowanej ludności, jak również na zaopatrzenie w żywność i na opiekę medyczną podczas i po katastrofie. FSUE sfinansował również akcje mające na celu natychmiastową likwidację szkód wyrządzonych przez powódź: oczyszczanie, odgruzowywanie, usuwanie ziemi naniesionej przez wezbrane wody oraz wszelkie działania niezbędne do wstępnego uruchomienia zniszczonych infrastruktury.

Pozostałe 40% europejskiej pomocy finansowej przyznanej Saksonii zostało przeznaczonych na podjęcie natychmiastowych działań w celu likwidacji wszelkiego zagrożenia, odbudowy całkowicie zniszczonych infrastruktury – zarówno drogowych jak i szlaków rzecznych, ale również infrastruktury społecznych i sanitarnych – i ochrony dziedzictwa kulturowego. Akcje ratunkowe prowadzone na Theaterplatz w Dreźnie, gdzie znajdują się tak wspaniałe zabytkowe budowle jak Opera Sempera, Zwinger i pałac Taschenberg, są tego doskonałym przykładem. Od 12 sierpnia 2002 r. ta cudowna esplanada stała się ofiarą wód Weißeritz, które zalały ją w jednej chwili.

Niezwykle szybkie – czasami jeszcze podczas trwania katastrofy – podjęcie działań zabezpieczających, oczyszczających i naprawczych, które w dużej mierze były finansowane ze środków FSUE, pozwoliło Saksonii ograniczyć szkody wyrządzone przez powódź. Te sprawne działania na zalanych terenach zapobiegły pojawieniu się epidemii.

Dzięki natychmiastowej reakcji zaledwie w kilka dni udało się przywrócić dojazd do najbardziej zniszczonych terenów leżących głównie w bardzo wąskich dolinach, wciśniętych pomiędzy wzgórza Rudawy poprzecinane dopływami Łaby.

Ponowne podłączenie tych obszarów do wodociągów oraz gazociągów nastąpiło już po kilku tygodniach. Poza tym w ciągu kilku miesięcy udało się zlikwidować uszkodzenia zabytków kultury i budynków historycznych, dzięki czemu w krótkim czasie mogły one ponownie otworzyć swoje drzwi dla zwiedzających.

Rząd Saksonii postawił sobie za cel zlikwidowanie w jak największym stopniu przed końcem 2004 r. szkód powstałych podczas powodzi w sierpniu 2002 r. Celem prac naprawczych była również trwała odbudowa, a więc taka, która w razie kolejnych powodzi zminimalizuje straty. Regionalne regulacje prawne, jak na przykład ustawa saksońska dotycząca wody, zostały przyjęte również w tym celu. Dziś, dwa lata po tragicznych wydarzeniach sierpnia 2002 r., możemy bez obaw stwierdzić, że cel ten zostanie osiągnięty, choć, biorąc pod uwagę ogrom poniesionych strat, nie było to wcale tak oczywiste. Wsparcie ze strony FSUE z pewnością odegrało tu decydującą rolę, zarówno pod względem materialnym, jak i szybkości likwidacji szkód. To właśnie zapis nakazujący wykorzystanie środków finansowych przyznanych z FSUE w ciągu jednego roku przyczynił się – w Saksonii oraz innych regionach – do tak szybkiego podjęcia działań mających na celu odbudowę zniszczonych dóbr.

Republika Czeska

Wykorzystanie środków Funduszu Solidarności Unii Europejskiej w Republice Czeskiej



Dominika Heřtová, dyrektor programu, Centrum Pomocy Zagranicznej, Ministerstwo Finansów Republiki Czeskiej

W sierpniu 2002 r. Republika Czeska zanotowała ekstremalne warunki pogodowe, w szczególności ulewne deszcze, które doprowadziły do wylania rzek. Niszczycielskie powodzie dotknęły dziewięć z czterestu regionów w kraju. 17 osób straciło życie, a 200 tysięcy trzeba było ewakuować. W sumie 6% terytorium Czech całkowicie zalała woda. Wartość szkód oceniono na ponad 2,3 miliarda euro.

Dzięki Komisji Europejskiej, która tworząc Fundusz Solidarności Unii Europejskiej (FSUE) bardzo szybko zareagowała na wieść o katastrofie, czeskie regiony dotknięte klęską mogły natychmiast skorzystać z przyznanej w grudniu 2002 r. pomocy w wysokości 129 milionów euro. Rozdział środków został powierzony Centrum Pomocy Zagranicznej przy Ministerstwie Finansów. Jednak to końcowi beneficjenci (władze miast, regionów oraz różne jednostki krajowe, stowarzyszenia, prywatne przedsiębiorstwa produkcyjne i energetyczne...) otrzymali zadanie oszacowania kosztów kwalifikowanych, które należało przedstawić FSUE.

W pierwszej kolejności środki przeznaczono na sfinansowanie najpilniejszych prac oraz odbudowę infrastruktury sanitarnych, należało bowiem pokryć koszty związane z zapewnieniem prowizorycznego schronienia osobom ewakuowanym oraz z uruchomieniem dostaw wody i prądu. W obszarach miejskich skupiono się przede wszystkim na oczyszczaniu i osuszaniu budynków oraz na usuwaniu błota i śmieci. Na terenach wiejskich dotacje wykorzystano na sfinansowanie odgruzowywania oraz robót naprawczych i prowizorycznego wzmocnienia brzegów rzek.

Oprócz tych pilnych prac, dużą część środków FSUE przeznaczono na odbudowę infrastruktury transportowych, zaczynając od połączeń lokalnych, mostów, chodników i linii kolejowych. Znaczącą pomoc przyznano na odbudowę obszarów miejskich oraz na oczyszczalnie wody pitnej i ścieków.

Ponieważ charakter poniesionych strat był podobny we wszystkich regionach dotkniętych powodzią w 2002 r., działania te zostały podjęte w każdym z nich. Jednak pomoc FSUE posłużyła także do przeprowadzenia kilku specyficznych akcji. Na przykład przeznaczono kwotę 3 169 371 euro na akcję ratowania miejsca pamięci w Terezynie. Chodziło o zabezpieczenie tego unikalnego zespołu fortyfikacji, oczyszczenie dawnego systemu odprowadzania wody i przeprowadzenie podstawowych robót remontowych. Przeznaczono również kwotę 466 099 euro na ratowanie archiwów historycznych i innych cennych dokumentów uszkodzonych podczas powodzi. Tuż po katastrofie

archiwa trzeba było natychmiast zamrozić, by zapobiec ich dalszemu niszczeniu. Ponieważ prace związane z rozmrażaniem, dezynfekcją i osuszaniem mogły być prowadzone jedynie etapami, okazały się niezwykle kosztowne. Pomoc uzyskana z FSUE pozwoliła pokryć część kosztów tych prac.

Największe straty spowodowane przez powódź poniosła stolica Czech, Praga (w tym również jej historyczne centrum) i region środkowej Bohemii. Praga otrzymała w sumie kwotę 60 187 314,50 euro. Dzięki tym środkom można było sfinansować działania związane z budynkami mieszkalnymi i publicznymi infrastrukturami transportowymi, w szczególności z oczyszczaniem i osuszaniem zalanych stacji metra. Większość przyznanej miastu pomocy finansowej przeznaczono na odrestaurowanie dziedzictwa kulturowego i ochronę zdrowia. Pozostałe środki skierowano na edukację, odbudowę miejskich terenów zielonych oraz praskiego ZOO. Na oczyszczenie i remont najbardziej zniszczonej dzielnicy Karlin przewidziano odrębne środki.

Prewencja

Powodzie w sierpniu 2002 r. osiągnęły ekstremalne rozmiary. Szacuje się, że główne rzeki, które wylały, mogą powrócić do podobnego stanu wód dopiero za 500 do 1000 lat. Nie jest jednak możliwe podjęcie wystarczających środków ostrożności, by całkowicie uniknąć szkód. Jednak w wyniku powodzi w 2002 r. przeanalizowano wszystkie obowiązujące do tej pory zabezpieczenia. Wnioski i zalecenia wynikające z tych badań są obecnie włączane do systemu ochrony przeciwpowodziowej na szczeblu krajowym i regionalnym. Poza tym w Podstawach wsparcia Wspólnoty dla Republiki Czeskiej i w Jednolitym dokumencie programowym dla regionu praskiego wzięto pod uwagę możliwość sfinansowania ze środków Funduszy Strukturalnych przeciwpowodziowych działań prewencyjnych.

Wdrażanie FSUE w Republice Czeskiej zakończono w styczniu 2004 r. Wkład FSUE miał ogromne znaczenie i pomógł czeskim regionom stawić czoło skutkom powodzi z sierpnia 2002 r. Wsparcie to zostało przez wszystkich odebrane jako przykład solidarności i szybkiej interwencji ze strony Unii Europejskiej.

Kontakt: Dominika.Hertova@mfcf.cz

MALTA

Interwencja na Malcie i Gozo



Koszt całkowity: 30 172 291 euro
Wkład UE: 961 220 euro

„Między 15 i 17 września 2003 r. archipelag maltański nawiedziły bardzo silne burze z ulewnym deszczem, powodując powódzie i poważne straty materialne. Pomoc przyznana przez Unię Europejską za pośrednictwem Funduszu Solidarności służy do pokrycia kosztów związanych z następującymi działaniami: oczyszczaniem i naprawą wodociągów, doprowadzeniem do stanu użyteczności sieci energetycznych, naprawą sieci dróg, pracami budowlanymi w celu zabezpieczenia niektórych budynków publicznych, wydobywaniem i usunięciem ze szlaków wodnych różnych pozostałości, akcjami ratunkowymi, ochroną oraz restauracją dziedzictwa i obiektów kultury”.

Marlene Bonnici, dyrektor generalny, Koordynowanie Planowania i Priorytetów
info.ppcd@gov.mt (<http://ppcd.gov.mt>)

FRANCJA

Rodan: pomoc dla poszkodowanych i zapobieganie powodziom



Koszt całkowity: 870 000 000 euro
Wkład UE: 19 625 000 euro

„Środki z Funduszu Solidarności Unii Europejskiej zostały pilnie przyznane w marcu 2004 r. w celu pokrycia kosztów likwidacji szkód niepodlegających odszkodowaniu, spowodowanych powodzią w grudniu 2003 r., które objęły tereny u ujścia Rodanu, w regionach Langwedocji i Roussillon oraz Prowansji, Alp i Lazurwego Wybrzeża. Stan wody w rzece osiągnął wówczas najwyższy poziom od czasów dokonywania pomiarów przepływu wody w Rodanie. Środki finansowe z Unii Europejskiej od chwili ich otrzymania, czyli od czerwca 2004 r., zostały wykorzystane na pokrycie kosztów pilnych działań interwencyjnych (pomocy dla poszkodowanych) oraz przede wszystkim na odbudowę zabezpieczeń przeciwpowodziowych według spójnego i globalnego planu, którego celem jest zarządzanie stanem wód w całym biegu Rodanu, począwszy od Jeziora Genewskiego aż do Morza Śródziemnego. Prace te jeszcze ciągle trwają i pozwolą na odtworzenie koniecznych zabezpieczeń w razie wylwu rzeki. Powrót zimy zwiększa takie ryzyko”.

Frédéric Dohet, zastępca sekretarza generalnego ds. regionalnych, prefektura regionu Prowansja – Alpy – Lazurowe Wybrzeże
Frederic.DOHET@paca.pref.gouv.fr

AUSTRIA

Odbudowa infrastruktury



Koszt całkowity: 194 000 000 euro
Wkład UE: 134 000 000 euro

„W sierpniu 2002 r. powódzie spowodowały ogromne zniszczenia infrastruktury publicznych. Straty oszacowano na 2,9 miliarda euro. Najbardziej poszkodowanymi regionami były Górna Austria, Dolna Austria oraz land Salzburga. 60% środków z Funduszu Solidarności wykorzystano na pilną odbudowę infrastruktury transportowych: kolei, szlaków wodnych i dróg. Natomiast 35% spożytkowano na umocnienie brzegów rzek. Pozostałe środki przeznaczono na sfinansowanie oczyszczania stref naturalnych oraz prac związanych z uruchomieniem zapotrzebowania w wodę i prąd, odbudową sieci telekomunikacyjnych i szkół”.

Siegfried Jachs, austriackie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych
siegfried.jachs@bmi.gv.at

HISZPANIA

Likwidacja skutków katastrofy ekologicznej po zatonięciu tankowca Prestige



Koszt całkowity: 12 600 000 euro
Wkład UE: 8 626 000 euro

„Galicyjski Narodowy Park Wysp Atlantyckich obejmuje kilka archipelagów (wyspy Ons, Cies i Salvora) oraz dno morskie platformy kontynentalnej, która je otacza. To niezwykle bogate i różnorodne środowisko naturalne, schronienie dla licznych gatunków ptaków i zwierząt morskich, zostało bezpośrednio dotknięte katastrofą ekologiczną spowodowaną w listopadzie 2002 r. zatonięciem tankowca Prestige. W celu usunięcia ropy naftowej i oczyszczenia skażonych obszarów stworzono program błyskawicznej pomocy, który zmobilizował wszystkich pracowników sieci hiszpańskich parków narodowych. Około 10 tys. hektarów wybrzeży i dna morskiego oczyszczono ręcznie. Najpierw wypróbowano, a potem użyto na całym wybrzeżu eksperymentalne metody, takie jak hydrooczyszczanie oraz oczyszczanie biologiczne. Podjęte wysiłki zostały w pewnym sensie wynagrodzone przez Komisję Europejską, która 15 grudnia 2003 r. podjęła decyzję uruchomienia Funduszu Solidarności, przyznając pomoc w wysokości 8 626 000 euro”.

Jesús Casas, dyrektor ds. planowania i programowania technicznego, Autonomiczne Biuro Parków Narodowych
jesus.casas@oapn.mma.es

Portugalia

FSUE w obliczu pożarów w Monchique
latem 2003 r.

Carlos Tuta, wójt gminy Monchique, członek Komitetu Regionów



Monchique (5400 mieszkańców) różni się od większości gmin regionu Algarve, ponieważ nie posiada plaż, ale rozległe połacie lasów. Terytorium gminy, gdzie znajduje się najwyższy szczyt na południu Portugalii, wzgórze Fóia (903 m), jest także obszarem górzystym, który stanowi

dotatkową atrakcję dla turystów odwiedzających Algarve. Podobnie jak w całym regionie turystyka stanowi tu najważniejszą branżę gospodarki. Pozostałe dochody są związane z hodowlą, przede wszystkim trzody chlewnej, oraz eksploatacją lasów, głównie eukaliptusowych.

Latem 2003 r. gminę nawiedziły gwałtowne pożary, które objęły 82,5% jej terytorium i zamieniły w popiół pola uprawne, lasy, hodowle oraz domostwa, sprzęt i infrastrukturę. Na liście strat znalazło się 79 doszczętnie spalonych domostw, w tym 44 domy zamieszkałe przez cały rok. Ogień strawił wiele ferm hodowlanych, często wraz z inwentarzem.

Jeśli chodzi o zasoby naturalne, pożar zniszczył duże plantacje eukaliptusów, dębów korkowych, sosny, kasztanowców oraz rozległe tereny porośnięte krzakami i mącznicami. Na innych obszarach płomienie strawiły przede wszystkim uprawy ogrodnicze i sady owocowe.

Katastrofa nie tylko zniszczyła zasoby naturalne i budynki na terenie gminy, ale wywołała także długofalowe skutki, bardzo negatywnie wpływające na gospodarkę Algarve oraz na zatrzymanie mieszkańców w niektórych górzystych rejonach.

Stwierdzono również liczne szkody w obrębie infrastruktury publicznych, zarówno jeśli chodzi o sieci dróg i sieci hydrograficzne, wodociągi i systemy uzdatniania ścieków, jak i inne urządzenia. Zanotowano także zniszczenie znaków drogowych oraz poziomego oznakowania na drogach i szlakach dotkniętych przez pożar, zatkanie rowów ściekowych, melioracyjnych oraz innych rowów odprowadzających wodę, które zostały zablokowane przez powstałe zatory.

Odizolowanie, zatkanie wodociągów i systemy ściekowe, zniszczona sygnalizacja lub jej brak – to wszystko wymagało zainteresowania ze strony władz gminy, które podjęły kroki w celu przywrócenia mieszkańcom odpowiednich warunków życia i zapobieżenia przyszłym klęskom.

Nie dysponując wystarczającymi środkami, władze komunalne wystąpiły do Funduszu Solidarności Unii Europejskiej (FSUE) o pomoc na sfinansowanie oczyszczenia i udrożnienia systemów wodociągowych, odbudowy i oczyszczenia ścieżek polnych i leśnych, wymianę zniszczonej sygnalizacji drogowej na głównych odcinkach dróg oraz remont innych obiektów publicznych, które zostały uszkodzone podczas pożarów.

Całkowita wartość zaproponowanych działań interwencyjnych została oszacowana na 2 714 102,84 euro. Wszystkie zostały zatwierdzone. W październiku 2004 r. zakończono około 60% prac. Pozostałe projekty były w fazie przetargu lub w początkowym okresie realizacji.

Sfinalizowanie przedsięwzięć finansowanych przez FSUE umożliwi mieszkańcom powrót do normalnego życia nie tylko dzięki likwidacji szkód materialnych, ale również dlatego, iż łagodząc poniesione trudności i straty, pomoc ta przyczynia się do puszczenia w niepamięć skutków katastrofy.

Kontakt: presidente@cm-monchique.pt

Strona internetowa: <http://www.cm-monchique.pt>



Francja: nowo utworzony FSUE w obliczu powodzi

Na pomoc Gard

Departament Gard, dwukrotnie nawiedzony przez potężne powodzie, skorzystał z Funduszu Solidarności Unii Europejskiej w celu likwidacji doznanych szkód, przywrócenia funkcjonowania infrastruktury i usług sanitarnych, placówek socjalno-wychowawczych, ale także by lepiej chronić region i skuteczniej zapobiegać klęskom. W sumie przeprowadzono 115 operacji, które musiały być prawdziwym wyczynem pod względem zarządzania, by udało się dotrzymać wyznaczonych krótkich terminów. Wizyta u pionierów FSUE.



W Sommières wezbrane wody rzeki Vidourle osiągnęły poziom pierwszego piętra budynków

– FSUE to wspaniały zastrzyk finansowy! – wykrzykuje Jean-Pierre Hugues. – 21 milionów euro wchłoniętych w osiem miesięcy, to jednak niezły bodziec dla gospodarki! – Prefekt¹ wie, o czym mówi: w ciągu dwóch lat musiał dwukrotnie koordynować w swoim departamencie wdrażanie pomocy z Funduszu Solidarności.

Leżący pomiędzy Masywem Centralnym, Morzem Śródziemnym i Rodanem, poprzecinany rwącymi rzekami departament Gard (Langwedocja-Roussillon) jest szczególnie narażony na powodzie. 8 i 9 września 2002 r. stan wód tutejszych rzek osiągnął niespotykany poziom. Odpowiedzialny za taką sytuację był według francuskich meteorologów „epizod Sewenn”: w Sewennach, górach, które opasują departament od północy, powstają silne burze. Wezbrane wody bardzo szybko spływają w kierunku przybrzeżnych rzek. Deszcze są czasami tak nagłe i obfite, że ani koryta rzek, ani wały przeciwpowodziowe budowane na przestrzeni wieków nie są w stanie pomieścić tak potężnych mas wody. Mamy tu do czynienia z dość po-

wszechnym zjawiskiem występującym pod koniec lata, ale we wrześniu 2002 r. opady osiągnęły najwyższy poziom od czasów, gdy zaczęto dokonywać pomiarów, i spowodowały powodzie o katastrofalnych skutkach: 23 osoby zabite, 300 gmin (na 353) w różnym stopniu dotkniętych przez powódź, straty materialne oceniane na 830 milionów euro...

– Będąc w Alès po raz pierwszy zrozumiałem, w jakim stopniu niezbędna do życia jest komunikacja – mówi Samuel Glairon-Rappaz z Biura Zagospodarowania Terenu i Rozwoju Lokalnego przy prefekturze departamentu Gard. – Zobaczyć, jak we Francji w XXI wieku miasto liczące 50 tys. mieszkańców jest całkowicie odcięte od świata, to robi niezwykłe wrażenie!

W wyniku równie gwałtownego, jak nagłego wylania rzeki Gardon, która uszkodziła wszystkie infrastruktury komunikacyjne, włączając w to drogi i anteny telefonii komórkowej, aglomeracja Alès została na dwadzieścia cztery godziny całkowicie odcięta od świata.

(¹) We Francji państwo jest reprezentowane przez prefekta w 100 departamentach kraju.

– To się stało 9 września o godz. 6.30 rano... Stan wody w rzece Gardon był o metr wyższy niż nasz parapet – wspomina François Saix, dyrektor kliniki Bonnefon, placówki na 200 łóżek w samym centrum Alès. – Gigantyczna fala wody wdarła się do holu i to za jednym zamachem! Całe szczęście, że to się wydarzyło w porze, kiedy w bloku operacyjnym znajdującym się w piwnicy nie było żadnego pacjenta! Chorzy nie mieliby żadnych szans... Kilka osób z personelu, które tam wówczas były, ledwo zdążyło uciec, zanim woda wszystko zalała!

Departament Gard padł ofiarą katastrofalnych w skutkach powodzi kilka tygodni po Niemczech, Republice Czeskiej i Austrii i należał do grupy pierwszych beneficjentów FSUE utworzonego 11 listopada 2002 r. Dokładnie miesiąc później, 11 grudnia 2002 r., Komisja Europejska postanowiła przyznać Francji pomoc w wysokości 21 milionów euro w ramach FSUE, przeznaczoną na sfinansowanie pilnych działań w departamencie Gard. W sumie dzięki funduszowi sfinansowano 115 operacji na kwoty od dwóch tysięcy do ponad dwóch milionów euro.



Na dachu kliniki Bonnefon zainstalowano jednostkę modułową obejmującą blok operacyjny

Przeżyć

Zgodnie z postanowieniami rozporządzenia FSUE, w pierwszej kolejności kredyty zostały wykorzystane na sfinansowanie odbudowy infrastruktury. W departamencie Gard ponowne uruchomienie systemów wodociągowych i transportowych pochłonęło 4,5 miliona euro, natomiast na wyposażenie służby zdrowia i szkolnictwa wydano 6,3 miliona euro.

Na przykład w Alès klinika Bonnefon poniosła straty w wysokości 5,4 milionów euro. Ubezpieczyciele pokryli cztery piąte tej kwoty, ale pozostały jeszcze szkody nieobjęte odszkodowaniem, na kwotę miliona euro. Dlatego pomoc FSUE na sumę 783 382 euro była bardzo mile widziana. Natychmiastowa 15-procentowa zaliczka wypłacona na początku 2003 r. umożliwiła wyposażenie i uruchomienie oddziałów w przewidzianych budynkach oraz przeniesienie oddziału chirurgicznego, w tym bloku operacyjnego, na wyższe piętra.

Fundusz Solidarności uzupełnia pomoc uzyskaną ze środków publicznych oraz łagodni niedobory prywatnych odszkodowań, ale zapewnia także dodatkowe fundusze, które można spożytkować na działania prewencyjne. – Kwota 311 000 euro z FSUE pozwoliła nam nie tylko szybko naprawić szkody, ale również przeprowadzić pewne działania zapobiegawcze, jak na przykład zainstalować płyty uszczelniające czy urządzenia zapewniające funkcjonowanie zespołów prądotwórczych – stwierdza Jean-Louis Tetu, za-

stępca dyrektora szpitala w Alès (600 łóżek), który podczas powodzi również doznał poważnych szkód. – Są to inwestycje, których nie bylibyśmy w stanie dokonać, gdyby nie fundusz – podkreśla Michel Gil, dyrektor finansowy tego szpitala, który służy 120 tysiącom mieszkańców.

Natomiast sektor szkolnictwa otrzymał 2,8 miliona euro. Trudno zliczyć, ile żłobków, szkół, gimnazjów, liceów oraz innych placówek socjalno-wychowawczych w departamencie Gard skorzystało z pomocy Funduszu Solidarności. Na przykład w Bagnols, instytut medyczno-wychowawczy „Les Hamelines” otrzymał blisko 270 000 euro na remont budynków, które w dużej części znalazły się pod wodą, gdy wylała rzeka Cèze. – Bez pomocy Unii Europejskiej bylibyśmy zmuszeni defini-tywnie zamknąć to wspaniałe miejsce i przenieść się gdzie indziej, ale Bóg jeden wie, gdzie i kiedy – stwierdzili zgodnie Yves Abad i Jean-Claude Tichadou, dyrektor i prezes tego ośrodka dla młodzieży z problemami.

Po spotkaniu się z beneficjentami w terenie szybko można zrozumieć, że Fundusz Solidarności pozwala ocalić struktury równie potrzebne, co konieczne, ale które nie posiadają wystarczających środków finansowych, by przetrwać tak ogromną katastrofę. Bez FSUE lata pracy stowarzyszeniowej zostałyby zmarnowane. Fundusz Solidarności nie jest funduszem humanitarnym dla bogaczy, jak można by pomyśleć, ale prawdziwym narzędziem ponownego rozwoju.

Most Gard

– Bez pomocy FSUE przez długi czas most pozostałby w takim stanie, do jakiego doprowadziły go wody rzeki Gardon – twierdzi Bernard Pouverel, dyrektor władz zarządzających mostem Gard. – Wykonalibyśmy jedynie najbardziej pilne prace, budowla pozostałaby słaba, a przecież powodzie na pewno się kiedyś powtórzą. – W przypadku tego zabytku znajdującego się na czwartym miejscu listy najczęściej odwiedzanych miejsc historycznych we Francji (1,4 miliona odwiedzających rocznie) nie szczeniło się środków: dzięki zainwestowaniu 2,2 miliona euro operacja ta stała się najbardziej ambitnym zadaniem Funduszu Solidarności zrealizowanym w departamencie Gard.

Zabytek międzynarodowej klasy, miejsce spacerów i kąpiei dla miejscowej ludności oraz najwyższy znany akwedukt rzymski został należycie doceniony: kwota 9,833 miliona euro wyasygnowana przez Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR) umożliwiła jednoczesne odrestaurowanie i lepsze zabezpieczenie tego zabytkowego miejsca, wyposażając je w muzeum, restaurację oraz kontrolowaną strefę handlową, a także utworzenie nieco dalej miejsc parkingowych. – I dokładnie w chwili, gdy wszystko zaczynało funkcjonować, rzeka Gardon pokazała, na co ją stać i oberwała brzegi! – żali się Bernard Pouverel.

Fundusz Solidarności przeznaczył środki głównie na dwa projekty: 1,36 miliona euro wykorzystano na obwałowanie Gardon na odcinku 400 m, a 840 000 euro zainwestowano w budowę parku wypoczynkowego, który miał zastąpić zerwane przez rzekę tarasy.

– Trzeba było kuć żelazo, póki gorące – wyjaśnia dyrektor. – Potem byłoby trudno szybko znaleźć 1,3 miliona euro na odbudowę wału. Dobrze się również złożyło, jeśli mogę tak powiedzieć, że ekipy budowlane wciąż były na miejscu, kończąc prace finansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Poza tym FSUE przyspieszył działania związane z oczyszczaniem.

Kolejnym podstawowym zakresem działania funduszu jest zabezpieczenie infrastruktury prewencyjnych i „natchmiastowa ochrona dziedzictwa kulturowego”. W departamencie Gard usunięcie zatorów i oczyszczenie głównych koryt rzek pochłonęło 5 milionów euro, natomiast 2,1 miliona przeznaczono na odbudowę i zagospodarowanie – w sposób ekologiczny – wałów i zapór. Obecność Międzykomunalnych Komitetów ds. Planowania i Zagospodarowania Zbiorników Wodnych, odpowiedzialnych za zarządzanie całością działań związanych z rzekami należącymi do jednej zlewni, ogromnie ułatwiła realizację tego zadania.

Laboratorium

– Można powiedzieć, że dzięki FSUE skorzystały dwie kategorie beneficjentów – twierdzi Chantal Dumontel, dyrektor ds. działań interwencyjnych państwa przy prefekturze Departamentu Gard – *Oczywiście oficjalni końcowi beneficjenci, ale również wszystkie urzędy państwowe, zmuszone do wykazania się oryginalnością, by zapewnić elastyczność w zarządzaniu i czasami nawet, by zrewolucjonizować dotychczasowe praktyki. Pod tym względem Fundusz Solidarności odegrał rolę laboratorium dobrych praktyk.*

Kwota 21 milionów euro udostępniona 26 grudnia 2002 r. w ramach kredytu FSUE departamentowi Gard została w całości wykorzystana pomiędzy marcem i grudniem 2003 r. zgodnie z wymogiem, by pomoc przyznana przez FSUE zużyć w czasie jednego i tego samego roku budżetowego. Te bardzo krótkie terminy wymagają szybkiej reakcji i efektywnego partnerstwa. Dlatego FSUE zmusił różne organa państwowe (władze krajowe, regionalne, gminy), ale także kierowników robót i prywatne przedsiębiorstwa do bardzo ścisłej współpracy.

Odbudowa mostu Świętego Mikołaja znajdującego się około dziesięciu kilometrów w górę rzeki od mostu Gard i doprowadzenie go do stanu, w jakim był, jest znakomitą przykładem współdziałania, które w pewnym sensie zostało narzucone przez FSUE. Pomimo wysokich na 19 metrów przesł most ten, pochodzący z XIII w. i łączący ściany wąwozu rzeki Gardon, we wrześniu 2002 r. znalazł się 2,7 metra pod wodą. Stan wód rzeki w tym miejscu osiągnął poziom niemal 22 metrów! Cała górna część mostu została zniszczona. Ponieważ jest to most o strategicznym znaczeniu dla transportu drogowego i bardzo symboliczne miejsce dla mieszkańców departamentu Gard, postanowiono go odbudować, zachowując jego bezcenne walory dziedzictwa kulturowego. – *Wahaliśmy się, czy skorzystać z pomocy FSUE z powodu ograniczeń czasowych* – wyjaśnia Michel Ravet, szef Biura Zagospodarowania Terenu i Rozwoju Lokalnego przy prefekturze departamentu Gard. – *Wszystko musiało być skończone przed listopadem 2003 r., w ciągu najwyżej ośmiu miesięcy. To był prawdziwy wyścig z czasem i wygraliśmy go.* – W pięć miesięcy finansiści, przedsiębiorcy i protektorzy mostu Świętego Mikołaja przeprowadzili konsultacje, negocjacje, doszli do porozumienia i rozpoczęli budowę, podczas której: – *Trzeba było ciosać pod wymiar setki kamieni, ponieważ każdy był inny* – pokazując plany, wyjaśnia kierownik robót, inżynier Claude Cap.



Zniszczony przez rzekę Gardon most w Saint-Nicolas (powyżej) i ten sam most przywrócony do poprzedniego stanu (poniżej)



„Plan Marshalla”

– *Wybraliśmy tych projektodawców, którzy byli w stanie wykorzystać kredyty w jeden rok* – wyjaśnia prefekt Jean-Pierre Hugues. – *Potem działaliśmy na zasadzie „jednego okienka” i przyjęliśmy metodę bardzo partnerskiego zarządzania, opartej na jednej komórce odbudowy, na komitetach tygodniowego planowania, komitetach miesięcznego prowadzenia prac...* Sprawę ułatwił fakt, że zasady FSUE są znacznie prostsze i elastyczniejsze od zasad EFRR. Zasada „Planu Marshalla” narzucona przez FSUE jest bardzo efektywna. Bardzo krótki termin i konkretna data końcowa są szczególnie motywujące, by maksymalnie zmobilizować całą energię.

W grudniu 2003 r. departament Gard ponownie nawiedziły powodzie, ale znacznie różniące się od poprzednich. Tym razem wylał Rodan. Powódź trwała około dwóch tygodni i dotknęła departamenty Gard, Vaucluse i Bouches-du-Rhône. Ucierpiało 26 gmin. Dobre zarządzanie kredytami otrzymanymi z FSUE w 2002 r. z pewnością pomogło w uzyskaniu w 2003 r. kolejnej pomocy w wysokości 19,626 miliona euro do podziału pomiędzy trzema departamentami, o którą Francja wystąpiła w wyniku tej drugiej fali powodzi.

– *Nie będziemy abonentami Funduszu Solidarności* – podkreśla prefekt. – *Alternatywą dla tej cennej pomocy z Unii Europejskiej jest zapobieganie klęskom i chodzi przede wszystkim o zagospodarowanie terenu i o trwałe rozwój: trzeba na przykład zachęcić ludzi do powrotu do centrum małych miasteczek zamiast prowadzenia dalszej parcelacji gruntów. Trudno jest im pogodzić się z takim rozwiązaniem. Każdy wniosek o pozwolenie na nową budowę w miejscu, gdzie istnieje ryzyko powodzi przekraczającej 50 cm, zostaje odrzucony. Nie jest to zbyt dobrze widziana praktyka, ale jakoś sobie radzimy...*

Włochy

Fundusz Solidarności łagodzi skutki potężnego trzęsienia ziemi w 2002 r.

Corrado Seller, dyrektor generalny, włoska Służba Obrony Cywilnej



31 października i 1 listopada 2002 r. regiony Molise i Pulii na południu Włoch nawiedziła seria wstrząsów sejsmicznych o sile 5,4 stopni w skali Richtera. Wstrząsy te dotknęły liczne gminy należące

do prowincji Campobasso i Foggia. Duża część mieszkańców poniosła straty. Większość miejsc znajdujących się w obrębie rozległego obszaru trzęsienia ziemi zanotowała poważne szkody materialne. Najbardziej dotknięty został sektor San Giuliano di Puglia: wstrząsy doprowadziły do całkowitego zniszczenia małego miasteczka i zawalenia się budynku szkolnego, w wyniku czego zginęło 27 uczniów i jeden nauczyciel.

Konieczna była natychmiastowa interwencja wszystkich jednostek obrony cywilnej działających na terytorium włoskim. Około pięciu tys. ludzi – strażacy, policjanci, żołnierze i ochotnicze służby ratownicze – zmobilizowało się, by wspólnie stawić czoło tej tragicznej sytuacji, którą pogarszały jeszcze problemy z dotarciem na miejsce i ciężkie warunki pogodowe.

Po trzęsieniu ziemi ukazał się smutny obraz zniszczeń. Trzeba było ewakuować około 12 tys. osób i jak najszybciej je zakwaterować w 49 obozach przejściowych: zorganizowano 2737 namiotów, 518 przyczep kempingowych i 14 punktów wydawania posiłków. Oprócz

działań pierwszej pomocy bardzo szybko stało się jasne, że ogromna część ludzi, którzy stracili dach nad głową, nie będzie w stanie zapewnić sobie zakwaterowania we własnym zakresie. Trzeba było udostępnić tymczasowe mieszkania pozwalające ofiarom trzęsienia ziemi w mniej więcej normalnych warunkach doczekać ukończenia odbudowy ich domostw.

Należało zatem znaleźć odpowiednie miejsca, by zbudować prowizoryczne domy. Konieczne okazało się przeniesienie większości mieszkańców San Giuliano di Puglia na małe wzgórze leżące kilka kilometrów od miasteczka. Wybór tego miejsca był wynikiem kompromisu pomiędzy względami bezpieczeństwa i koniecznością przywrócenia więzi socjoekonomicznych. Wraz z budową domów mogących pomieścić około tysiąca mieszkańców, zadbano również o postawienie szkół, sklepów, biur i kościoła. W ten sposób, w oczekiwaniu na odbudowę San Giuliano di Puglia, powstało miasteczko z drewnianych domków.

Całkowita wartość szkód wyrządzonych przez trzęsienie ziemi w 2002 r. została oszacowana na 1500 milionów euro. 8 grudnia 2003 r. w ramach Funduszu Solidarności Komisja Europejska przyznała Molise i Pulii pomoc w wysokości około 31 milionów euro. Około 9 milionów euro przeznaczono na natychmiastową odbudowę infrastruktury i wyposażenie potrzebne do zapewnienia dostaw prądu i wody, odprowadzenie ścieków, telekomunikację, transport, usługi sanitarne i placówki szkolne. 11 milionów euro przyznano na budowę prowizorycznych mieszkań i organizację służb ratunkowych na potrzeby mieszkańców zniszczonych terenów.

Trzecia transza pomocy sięgająca 11 milionów euro została wykorzystana na przeprowadzenie różnych działań, których celem było zapewnienie bezpieczeństwa infrastrukturom oraz ochrona dziedzictwa kulturowego. Trzęsienie ziemi w znacznym stopniu uszkodziło wiele zabytków, w tym kościoły, pomniki i budowle historyczne, którymi szczyliły się regiony Molise i Pulii.

Duża część pomocy wspólnotowej została już konsumowana, a realizacja przewidzianych przedsięwzięć jest w zaawansowanej fazie, ale należy podkreślić wagę finansowej interwencji Unii Europejskiej i kluczową rolę, jaką odegrał Fundusz Solidarności.

Kontakt: corrado.seller@protezionecivile.it



Tymczasowe mieszkania dla poszkodowanych

Zapobieganie klęskom – priorytet Funduszy Strukturalnych na lata 2007-2013

Globalne i zintegrowane podejście do klęsk żywiołowych na szczeblu unijnym stało się konieczne



W ramach Interreg IIIB projekt SDF obejmuje zapobieganie wylewom Renu



Siedem milionów poszkodowanych i straty objęte ubezpieczeniem wartości 60 miliardów euro: taki jest bilans katastrof naturalnych i technologicznych w Europie w latach 1998-2002 w 31 państwach należących do Europejskiej Agencji Ochrony Środowiska. W przyszłości sytuacja może być jeszcze gorsza. Firmy ubezpieczeniowe przewidują, że w ciągu kolejnego dziesięciolecia same straty spowodowane klęskami żywiołowymi osiągną wartość 150 miliardów dolarów rocznie.

W ostatnich latach wpływ katastrof na gospodarkę dotkniętych nimi regionów przekracza możliwości istniejących mechanizmów odszkodowawczych. Wysiłki podjęte w państwach członkowskich, czasem przy wsparciu Funduszy Strukturalnych, w celu ponownej aktywizacji gospodarki lub przywrócenia terenom ich dawnej świetności, również mogą spełznąć na niczym. Poza tym katastrofa naturalna czy technologiczna często dotyka więcej niż tylko jedno państwo. Z tego względu niezbędne jest globalne i zintegrowane podejście do klęsk na szczeblu unijnym.

Prewencja obejmuje działania różnego typu: działania zmniejszające ryzyko, których celem jest likwidacja przyczyn klęsk u ich źródła (np.: zmniejszenie emisji CO₂, nakaz budowania w strefach poza ryzykiem zalania...) oraz działania adaptacyjne, by nauczyć się żyć z ryzykiem (np.: przyjęcie odpowiednich przepisów budowlanych, budowa zapór lub wałów przeciwpowodziowych). Europejska polityka spójności oraz polityki wspólnotowe dotyczące środowiska, rozwoju terenów wiejskich, transportu czy prac badawczych finansują oba te typy działań.

Poprzez swoje programy badawcze Komisja wspiera również działania na rzecz zdobycia większej wiedzy na temat klęsk. Poza tym w licznych dyrektywach oraz rozporządzeniach wspólnotowych znajdują się regulacje dotyczące katastrof naturalnych i technologicznych.

Zapobieganie klęskom: od możliwości finansowania do priorytetu

Liczne działania z zakresu zapobiegania klęskom są finansowane w ramach obecnej polityki spójności. Działania prewencyjne są bezpośrednio przewidziane w rozporządzeniu nt. EFOiGR¹ i w komunikacie Komisji dotyczącym wspólnotowej inicjatywy transeuropejskiej współpracy INTERREG III².

W wyniku katastrof, które w 2002 r. dotknęły kilka państw członkowskich Unii Europejskiej, Komisja zaleciła w swoich zrewidowanych wytycznych określających priorytety we wdrażaniu Funduszy Strukturalnych³, by działania na rzecz zapobiegania klęskom mogły być finansowane w ramach środkówre-sowych zmian programowych w 2004 r. i w ramach premiiowej rezerwy środków, na poczet której rozdzielono 8,246 miliarda euro na rzecz najbardziej efektywnych programów.

Projekt rozporządzenia dotyczącego Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) przyjęty przez Komisję w połowie lipca 2004 r. przewiduje, że zapobieganie klęskom będzie jednym z priorytetowych działań na lata 2007-2013. Rozporządzenia dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFROW) oraz Europejskiego Funduszu Rybołówstwa także zawierają regulacje prawne dotyczące klęsk (patrz tabela załączona poniżej).

Określić odpowiednie obszary

Regiony korzystające z pomocy funduszy, wyłonione na podstawie kryteriów społecznych i gospodarczych obowiązujących obecnie, nie zawsze kwalifikują się do przeprowadzenia działań prewencyjnych. Projekt rozporządzenia EFRR przewiduje, że dokonanie wyboru obszarów kwalifikowanych będzie należało do państwa członkowskiego.

(¹) Rozporządzenie (WE) nr 1257/1999 Rady z dnia 17 maja 1999 r.

(²) Dokument C(2000)1101 z dnia 28 kwietnia 2000 r.

(³) COM (2003) 499 końcowy z dnia 25 sierpnia 2003 r.

Jeśli chodzi o EFROW, działaniami prewencyjnymi w razie pożarów będą objęte obszary zaklasyfikowane przez państwo członkowskie jako należące do strefy ryzyka. Przewidziano również, że państwo członkowskie wytyczy obszary nadające się do zalesienia.

Propozycja przyznania większej pomocy dla obszarów, których warunki naturalne są niekorzystne, powinna ułatwić działania prewencyjne na tych terenach, gdzie trudności finansowe nie zawsze pozwalają na wdrożenie skutecznych działań zapobiegających niektórym klęskom, takim jak pożary czy lawiny.

Uprzedzić przemyslenia na temat przyszłej strategii

Projekty rozporządzeń na lata 2007-2013 powinny być przyjęte w trakcie 2005 r. Wcześniejsze przemyslenia dotyczące wyznaczenia przez państwa członkowskie obszarów geograficznych spełniających kryteria oraz skupienie się na kwestiach tematycznych, geograficznych i finansowych będą elementami decydującymi o sukcesie wdrożonych strategii.

Przy określaniu tych strategii należy wziąć pod uwagę ryzyko katastrof naturalnych i technologicznych, szczególnie w najbardziej zagrożonych regionach. Niezbędne będą instrumenty umożliwiające rozpatrzenie wszelkich czynników: ludzkiego, finansowego, ochrony środowiska w celu przyjęcia efektywnych strategii przystosowawczych i zmniejszających ryzyko.

W dziedzinie zapobiegania klęskom polityka spójności pozwala unijnej solidarności wykazać się w dwójnasób. Nie tylko zapewnia pomoc finansową najbardziej pokrzywdzonym regionom Unii, ale także innym regionom, których konkurencyjność trzeba wspierać, by ich wysiłki na rzecz rozwoju były trwałe.

Ze względu na to, że działalność gospodarcza – lub jej brak – niektórych regionów mogłaby zniweczyć rozwojowe wysiłki innych, wsparcie współpracy regionalnej jest niezbędne do celu umocnienia solidarności między tymi regionami. Koncentrując swoje wysiłki na zapobieganiu klęskom, unijna polityka spójności pozwala polityce na rzecz środowiska, transportu i rozwoju terenów wiejskich silniej wyrazić na szczeblu regionalnym 25 państw członkowskich swoje stanowisko w tej kwestii.



Jakość powietrza: z programu ISPA finansowana jest redukcja emisji zanieczyszczeń z elektrowni Maritsa Est II w Bułgarii

Polityka spójności i zapobieganie klęskom

	Lata 2000-2006	Lata 2007-2013
Rozwój regionalny	<p>Sprawdzone kierunki strategiczne</p> <ul style="list-style-type: none"> > Wykonanie badań geologicznych lub stabilizacyjnych > Plany zapobiegania klęskom naturalnym <p>INTERREG III</p> <ul style="list-style-type: none"> > Ukierunkowanie i wspólne planowanie w celu zagospodarowania i zarządzania obszarami przygranicznymi > Trwały rozwój i ochrona transgranicznych zasobów leśnych; zapobieganie klęskom > Opracowanie wspólnych strategii zarządzania ryzykiem. 	<p>Cele „Konwergencja” i „Konkurencyjność”</p> <p>Plany mające na celu zapobieganie i zarządzanie klęskami naturalnymi i technologicznymi</p> <p>Cel „Współpraca terytorialna”</p> <p>Tematy:</p> <ul style="list-style-type: none"> > Promowanie bezpieczeństwa morskiego > Ochrona przeciwpowodziowa i ochrona wewnętrznych akwenów morskich > Zapobieganie i ochrona przeciw erozji, trzęsieniom ziemi i lawinom. <p>Działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> > Wyposażenie w sprzęt > Budowa infrastruktury > Opracowanie i wdrożenie międzynarodowych planów pomocy > Systemy kartografii ryzyka > Utworzenie wspólnych instrumentów w celu zapobiegania, kontroli i walki z ryzykiem.
Rozwój terenów wiejskich	<p>EFOiGR</p> <p>Zapobieganie i naprawa skutków klęsk naturalnych i pożarów lasów mających wpływ na produkcję rolną lub leśną.</p>	<p>EFROW</p> <p>Zapobieganie i naprawa skutków katastrof naturalnych i pożarów lasów mających wpływ na produkcję rolną lub leśną.</p> <p>Rozwój zasobów leśnych i polepszenie ich jakości:</p> <ul style="list-style-type: none"> > Początkowe zalesienie terenów rolnych i nierolnych > Zwiększenie ochronnej roli lasów w zakresie walki z erozją gleby > Zarządzanie gospodarką wodną i jakością wód.
Polityka rybołówstwa		<p>Odbudowanie potencjału produkcyjnego sektora rybołówstwa dotkniętego klęskami naturalnymi lub przemysłowymi.</p>

NIDERLANDY

Poszerzenie koryta Renu



Koszt całkowity: 6 591 385 euro
Wkład UE: 2 962 986 euro

„IRMA, program zapobiegania powodziom w rejonach Renu i Mozy, w latach 1997-2003 wsparł wiele projektów, często innowacyjnych. Przeniesienie wałów z Bakenhof w miejsce leżące nieopodal Arnhem jest dobrym przykładem zintegrowanego podejścia programu IRMA. Celem przedsięwzięcia było poszerzenie o 200 metrów koryta Renu na długości kilku kilometrów, co wymagało przeniesienia ogródków pracowniczych w inne miejsce. Wykopano następnie wzdłuż głównego koryta rzeki kanał przepływowy, który po poszerzeniu stał się nowym zakątkiem przyrody i rekreacji dla tutejszych mieszkańców. Operacja, która wymagała połączenia projektu zagospodarowania terenu z zarządzaniem wodami odpływowymi w wysoce zurbanizowanym środowisku, pozwoliła obniżyć o 7 cm maksymalny poziom, jaki Ren może w tym miejscu osiągnąć, zwiększając tym samym bezpieczeństwo mieszkańców Arnhem”.

Jacqueline Laman, niderlandzkie Ministerstwo Mieszkalnictwa, Zagospodarowania Terenu i Środowiska, była koordynator programu IRMA
jacqueline.Laman@minvrom.nl

MORZE PÓŁNOCNE

Zapobieganie powodziom



Koszt całkowity: 9 847 575 euro
Wkład UE: 4 923 788 euro

„Powodzie stanowią wspólne ryzyko dla większości regionów nadmorskich. Projekt 'FLOWS' skupia wielu uczestników obszaru współpracy INTERREG IIIB Morze Północne zaangażowanych w ochronę i trwały rozwój obszarów objętych ryzykiem wystąpienia powodzi. FLOWS łączy techniczny i społeczny wymiar zapobiegania powodziom w celu lepszego włączenia działań prewencyjnych w plan zagospodarowania terenu. Celem projektu musi być opracowanie bardziej precyzyjnej kartografii, lepszych metod symulacji w przypadku powodzi i wykorzystania gruntów, wdrożenie systemów ostrzegania, uczulenie na ten problem społeczeństwa oraz decydentów ze świata polityki i biznesu. W Wielkiej Brytanii wybrano trzy budynki wzorcowe w celu przetestowania procedur mogących zmniejszyć szkody spowodowane powodzią”.

Helen Elliott, kierownik projektu, Cambridgeshire County Council
Helen.elliott@cambridgeshire.gov.uk

OBSZAR ATLANTYCKI

Bezpieczeństwo morskie na Atlantyku



Koszt całkowity: 84 350 euro
Wkład UE: 48 920 euro

„Komitet nadzorujący program INTERREG IIIB „Obszar Atlantycki”, w którym uczestniczą liczne regiony Francji, Hiszpanii, Irlandii, Portugalii i Wielkiej Brytanii, zlecił wykonanie badań dotyczących międzynarodowej współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa morskiego. Eksperti reprezentujący różne akweny morskie leżące w obrębie Unii pracowali nad priorytetowymi kierunkami działania przyszłej sieci; nad kryteriami, jakie muszą spełnić projekty, by były komplementarne i spójne z zadaniami międzynarodowych organów, państw i instytucji europejskich; nad współpracą partnerską, którą należy utworzyć, by projekty przyniosły prawdziwą wartość dodaną polityki bezpieczeństwa morskiego. Inicjatywa ta mieści się w ramach przygotowywania przyszłego okresu programowania, w którym zapobieganie klęskom i globalne podejście do spraw związanych z morzem stanie się priorytetowe”.

Ronan McAdam, koordynator programu INTERREG IIIB „Obszar Atlantycki”
interreg@cr-poitou-charentes.fr
(www.interreg-atlantique.org)

OBSZAR ALPEJSKI

Geodezja pomaga w zapobieganiu klęskom



Koszt całkowity: 1 988 334 euro
Wkład UE: 974 167 euro

„Celem projektu 'ALPS-GPSQUAKENET' jest utworzenie wysoce efektywnej międzynarodowej sieci geodezyjnej opartej na czujnikach GPS (Global Positioning System) obejmującej cały obszar alpejski. Dokładność pierwszej transalpejskiej sieci geodezyjnej będzie rzędu jednego milimetra rocznie. Pozwoli ona na wykorzystanie wszystkich dostępnych możliwości GPS: określanie ryzyka sejsmicznego, prognozowanie pogody, monitorowanie terenu, nawigację, transport, kartografię itd. Projekt ten bazuje na współpracy specjalistów z zakresu geodezji oraz końcowych użytkowników i stanie się doskonałą platformą wspólnego szkolenia działaczy regionalnych i młodych naukowców”.

Abdelkrim Aoudia, kierownik projektu, uniwersytet w Trieście
aoudia@dst.units.it

Strona internetowa Inforegio

Pełna informacja o europejskiej polityce regionalnej znajduje się na stronie internetowej Inforegio. Najnowsze informacje można znaleźć w sekcji „Newsroom”:
http://europa.eu.int/comm/regional_policy/newsroom/index_en.htm

Kontakt

Komisja Europejska, Dyrekcja Generalna ds. Polityki Regionalnej
 Jednostka 01 – „Informacja i Komunikacja”
 Thierry Daman
 41, avenue de Tervuren, B-1040 Bruksela
 Fax (32-2) 296 60 03
 E-mail: regio-info@cec.eu.int
 Internet: http://europa.eu.int/comm/dgs/regional_policy/index_en.htm

Informacje dotyczące pomocy regionalnej Unii Europejskiej
http://europa.eu.int/comm/regional_policy/index_en.htm

ISSN 1725-8243

© Wspólnoty Europejskie, 2004
 Kopiowanie dozwolone pod warunkiem podania źródła
 Wydrukowano w Belgii



Urząd Publikacji
Publications.eu.int